

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію Удот Вікторії Федорівни

на тему «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

В умовах воєнного стану в Україні вихователі закладів дошкільної освіти зіткнулись з новим завданням – необхідністю взаємодіяти з категорією родин вихованців, члени яких мають безпосереднє або опосередковане відношення до подій, що відбуваються на території нашої держави. В цих реаліях, що склались, психолого-педагогічної допомоги потребують не лише внутрішньо переміщені особи з тимчасово окупованих територій, але й члени родин учасників бойових дій. Зважаючи на те, що розвиток професійних якостей майбутнього фахівця закладів дошкільної освіти має відповідати потребам дітей та запитам суспільства, повинен бути таким, що враховує усі особливості родин, зокрема родин учасників бойових дій, проблеми, специфіку їх життєдіяльності, тема дослідження Вікторії Удот є надзвичайно актуальною.

Незважаючи на посилену увагу державної влади, вчених, громадської спільноти до оптимізації системи професійної підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти з урахуванням реальних викликів сьогодення, існує низка суперечностей, які вимагають науково-педагогічного вивчення і пошуку шляхів вирішення, а саме між: між рівнем вимог до професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти, які відображені в державних нормативно-правових документах, та реальною професійною підготовкою здобувачів освіти; чинною системою професійної підготовки майбутніх вихователів і недостатнім рівнем розробленості наукового підходу до реалізації процесу формування їхньої готовності до взаємодії з родинами учасників бойових дій; готовністю майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій та відсутністю розробленого відповідного практичного та інструментального забезпечення. З огляду на це, звернення авторки

дослідження Удот Вікторії до проблеми пошуку нових змісту, форм і методів підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій є важливим і своєчасним.

Актуальність теми наукового дослідження безумовно підсилюється реальними кризовими процесами в соціумі, відсутністю базових ресурсів, розривом сімейних стосунків, песимістичним поглядом на життя та ін., що зумовлює зростання міри впливу війни на психічне здоров'я дітей.

Дослідження є складовою науково-дослідної теми кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки «Теорія та методика формування особистості в ранньому та дошкільному віці» (реєстраційний номер № 0120U104752). Тема дисертації затверджена Вченою радою Волинського національного університету імені Лесі Українки (протокол № 14 від 24 листопада 2022 р.).

Обґрунтованою і логічною є структура дисертації, яка презентована вступом, трьома розділами, висновками до розділів, ґрунтовними загальними висновками, списком використаних джерел, змістовними додатками, що відповідає вимогам щодо дисертаційних досліджень на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Зміст кожного розділу підпорядковано меті та завданням дослідження, а підсумками є наукові висновки.

Дисертантка поставила перед собою мету – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність змісту, форм, методів та моделі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій.

Необхідно відзначити глибокий теоретичний аналіз авторкою дисертаційної роботи наукових джерел із досліджуваної проблематики. Досить ґрунтовно, визначено ступінь розробленості проблеми дослідження в науковій літературі і практиці.

Уперше в педагогічній науці обґрунтовано та експериментально перевірено структурно-функційну модель, зміст, форми та методи підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій; виокремлено компоненти (когнітивний, мотиваційний,

інструментально-операційний, діяльнісний); критерії їх вияву та показники готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій у чотирьох вимірах якості; уточнено й конкретизовано наукові уявлення про поняттєво-категорійний апарат з проблеми, зокрема, сутність понять «родина учасника бойових дій», «взаємодія вихователів з родинами учасників бойових дій»; «готовність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій»; «підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій»; удосконалено зміст, форми та методи підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій; подальшого розвитку набули технології педагогічної взаємодії з родинами учасників бойових дій.

Позитивної оцінки заслуговує розроблена дисертанткою методика діагностування рівнів підготовки майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій. До кожного показника виділених критеріїв (згідно структури) запропоновано вдалі, вмотивовані діагностувальні завдання та розроблено методики. Заслуговує на увагу проведена Вікторією Удот дослідницько-експериментальна робота, аналіз результатів якої демонструє позитивну динаміку готовності майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій.

Дисертантка сформулювала аргументовані висновки, що відзначаються логікою і необхідним ступенем узагальнення.

Додатки, таблиці, рисунки увиразнюють уявлення щодо цілісності, завершеності, самостійності і наукової переконливості проведеного дослідження.

Матеріали дисертації пройшли необхідну апробацію, обговорювалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях. Основні результати дослідження достатньо повно висвітлені у наукових працях.

Високо і позитивно оцінюючи наукове і практичне значення дисертаційної роботи, висловимо деякі зауваження та побажання дискусійного характеру:

1. У дисертаційній роботі виокремлено та охарактеризовано чотири виміри якості готовності майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій: високий (творчий), оптимальний (достатній), середній (допустимий) і низький (критичний) рівні. На нашу думку, коректніше було б виділити такі рівні, як: високий (творчий), достатній (продуктивний), середній (допустимий) і низький (критичний).

2. Аналізуючи результати констатувального експерименту варто було б більш детально зупинитись на якісному аналізі визначених рівнів готовності майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій за виділеними критеріями (компонентами), що дало б змогу більш чітко та переконливо встановити наявність низки нерозв'язаних питань і проблем щодо недостатньої підготовленості майбутніх вихователів до взаємодії з родинами учасників бойових дій.

3. У змістовому блоці запропонованої дисертанткою моделі підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій визначено лише спецкурс «Взаємодія вихователя ЗДО з родинами учасників бойових дій». Водночас, на ст. 154 наголошено, що «одним із основних шляхів реалізації моделі взаємодії майбутніх вихователів ЗДО з РУБД є удосконалення змісту професійної підготовки студентів спеціальності «Дошкільна освіта», що передбачає ... введення до змісту дисциплін професійного циклу додаткових змістових блоків (модулів або окремих тем), пов'язаних із заповненням прогалін у підготовці до взаємодії з РУБД». Тому, на нашу думку, змістовий блок моделі варто доповнити, наприклад, «удосконалення змісту професійної підготовки ... шляхом модифікації змісту ОК відповідним матеріалом; оновлення проблемно-орієнтованих завдань для практичної підготовки здобувачів освіти; доповнення досліджуваною проблематикою науково-дослідної роботи студентів» тощо.

4. Модель, запропонована авторкою дисертаційного дослідження (ст. 136), визначена як структурно-функційна, тобто має відображати функційні особливості структурних елементів процесу підготовки майбутніх вихователів

закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій. Однак, ці функції у моделі не зазначено.

На підставі вивчення дисертаційного дослідження, публікацій Вікторії Удот можна стверджувати, що в цілому зміст рецензованої роботи свідчить про ґрунтовне вивчення дослідницею проблеми, глибину, виваженість і самостійність її аналізу, системний тип осмислення фактологічного матеріалу, що дозволило досягти поставленої мети і розв'язати систему теоретичних і прикладних завдань. Дисертаційна робота має прикладну значущість.

Зважаючи на актуальність, новизну, важливість одержаних авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість і вірогідність, а також значну практичну цінність сформульованих положень і висновків, дисертаційна робота Удот Вікторії Федорівни «Підготовка майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до взаємодії з родинами учасників бойових дій» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами), вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а її авторка, за підсумками прилюдного захисту та розгляду на спеціалізованій вченій раді, заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Рецензент

кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри загальної педагогіки
та дошкільної освіти

Волинського національного
Університету імені Лесі Українки

О. Л. Дурманенко